

perthentem, longiori ac laborioso indagine perscrutari, virum Græcæ Romanæque historiæ scientissimum, gymnasiî urbis Ratisbonensis rectorem ac professorem publicum D. Georgium Henricum Martini, ut lucem rei obscuræ subministraret, convenimus, ut votis nostris benevole annuens sententiam suam per epistolam, multiplici eruditione referatam, nobis aperuit, quam ad calcem opusculi apponere placuit, eruditus, ut confidimus, hæud displicerem. Cate-

rum hæud persuaderi possumus illas epistolâs malo animo et ad decipiendum composito fuisse confectas. Memini ex Strabone et aliis Brachmannes quosdam cum Alexandro Macedone de sua sapientia moribusque contulisse. Inde fortassis cuiquam veterum enata occasio has epistolâs pro exercitatione scholarum concinnandi, aut veras fortasse e Græco in Latinum transferendi. Verum nolim de re ista, post egregiam conatum eruditissimi D. Martini, plura commentari.

APPENDIX PRIMA.

EPISTOLÆ.

557 EPISTOLA PRIMA.

CAROLI MAGNI AD REGEM OFFAM.

Presbyterum Scottum, de violatione legis jejunii diffusum, ad suum episcopum puniendum remittit.

Hanc epistolam vide inter Opera Caroli Magni, Patrologiæ tomo XCVIII, col. 910.

EPISTOLA II.

EJUSDEM AD ATHILHARDUM ARCHIEPISCOPUM ET CEOLVULFUM.

Vide *ibid.*, col. 934.

558 EPISTOLA III.

EJUSDEM AD HOMERUM.

Homerum seu Angilbertum Romam euntem instruit quæ pontifici essent suggerenda.

Vide *ibid.*, col. 909.

559 EPISTOLA IV.

EJUSDEM AD LEONEM PAPAM.

Significat gaudium de nuntio electionis illius ad pontificatum accepto, etc.

Vide *ibid.*, col. 907.

560 EPISTOLA V.

EJUSDEM AD NICEPHORUM IMP. CP.

Gaudium suum significat de iterata legatione pro constituenda pace inter utrumque imperium

Vide *ibid.*, col. 929.

561 EPISTOLA VI.

EJUSDEM AD MICHAELM IMP.

De pace inter utrumque imperium firmanda.

Vide *ibid.*, col. 931.

EPISTOLÆ TRES ANGILBERTI

AD QUEMDAM EPISCOPUM.

562 MONITUM PRÆVIUM.

Tres sequentes epistolâs descripsi ex cod. ms. Salisb. 71, ubi subjunctæ habentur epistolæ Alcuini quinquaginta tres ad Arnouem, cui in fine scriptor hanc notam addidit: *Usque hic Albinus m. pater.* Margini deinde sequentis epistolæ idem scriptor alteram notam ascripsit: *It. Angilbert.* Ob quam notam tres immediate sequentes epistolâs Angilberto abbati Centulensi tribuendas esse, nemo dubitabit. Præsertim, quia scriptor in epistola tertia episcopum ad monasterium S. Richardi, cujus Angilbertus abbas fuit, invitat. Ad quemdam episcopum datus fuisse ex textu patet; quam vero is sedens rexit, ignotum. Arnouem Salisburgensem fuisse

* Quæ sit hæc ecclesia S. Pauli, et quodnam monasterium S. Stephani, in quibus hic episcopus [Arno] ab apostolico ad intercessionem Pippini et

B conjici potest, quod in codice ejus Ecclesiæ serventur; et epistolâs Alcuinianas ad eundem immixtæ habeantur: et maxime, quod in prima epistola memoriam faciat monasteriî et fratrum S. Amandi, quam abbatiam, præter episcopatum Salisburgensem tenuit Arno.

EPISTOLA I.

Charissimo Patri, fidelissimo amico, dilectissimo fratri, mihiq; cum nimio amore vel honore nominando illo [pro illi] Deo digno episcopo. Ego (ille) humilis vesterque in Christo fidelissimus filius per hos apices nostræ parvitatî in Deo Patre et Domino nostro Jesu Christo optimus vobis et cunctis sanctæ Dei Ecclesiæ filiis, vestroque sacro regimine [Leg., regimini] subditis præsentis vitæ salutem et æternæ gloriæ felicitatem.

Prospera nobis, charissime Pater, per misericordiam Dei, et per intercessionem omnium sanctorum, vestraq; oratione juvante, esse scito; excepto quod infirmitas mea, in qua secundum Apostolum liber-
C
tor glorior, magis ac magis accrescere videtur: pro qua etiam dominus rex in sua elemosyna dimisit me ad monasterium ire, ut curam haberem, Domino protegente, infirmitatis meæ. Octava die, antequam dominus rex pergeret partibus Saxonie, venit Petrus cum epistola domni apostolici, in qua inter cætera legebatur, qualiter per semetipsum de ecclesia sancti Pauli et monasterium sancti Stephani a vobis ad partem regis vestisset. Unde dominus rex multum letatus est, et nos, in quantum valuimus, laudantes bonitatem et fidem vestram gaudium regis auximus. Scriptum est enim: *Amicus fideli nullus est comparatio.* Et item secundum eundem scriptum est: *Amicus si permanserit firmus, erit tibi quasi conqualis, et in domesticis tuis fideliter agit.* Et item: *Amicus fidelis protectio fortis; qui autem invenit illum, invenit thesaurum* (Eccli. vi, 15, 11, 16, 14). Sed secundum sapientes talis amicus raro invenitur, et difficile servatur. Nam et Pippinus nobis repromisit, ut ipse pro hac causa intercedere debuisset.

Missos præsentibus quæsumus ut solita pietate suscipere dignemini. Monasterium sancti Amandi cum fratribus sospes habetur, orantes una nobiscum, qui te, charissime Pater, ad profectum sanctæ suæ Ecclesiæ et ad gaudium nostrum longævus temporibus regere, protegere atque custodire dignetur.

Obnixis precibus deposcimus, ut per sanctos apices vestros nos certiores de adventu vestro, et de desiderabili prosperitate vestra et amabili felicitate reddere celerius studemini. Nos enim non putamus venire obviam domno regi, nisi post medium Septembrium.

placitum regis Caroli investitus est, ignoramus, nec de reliquis circumstantiis, quæ in hac epistola attinguntur, quidpiam certi habemus.

Quid plura dicam? Deus mihi testis est, cui fideliter laborare cupio in vestro profectu, a quo labore, Domino auxiliante, diebus vite mee nunquam cessabo. Commendo me totum, charissime Pater et fidelissime amice, in vestris sacris ac Deo dignis orationibus.

563 EPISTOLA II.

Charissimo Patri, mihi que cum nimio honore et amore nominando (Nom) episcopo. Ego fidelissimus filius vester per hos apices in Deo Patre et Domino Jesu Christo optamus vestre Paternitati sempiternam salutem.

Gratiarum actiones vestre almitati devota mente persolvimus pro omni bonitate, que erga nostram parvitatem vestra sanctitas incessanter impendere dignatur; maxime pro sacris orationibus vestris, quas pro nobis Domino fundere, ut confidimus, non dedignamini. Mellifluos apices vestros et omni honore dignissimos suscepimus, quos perlectos ex parte nos letificaverunt, et ex parte tristes reddiderunt, eo quod eis indicantibus vestrum intelleximus laborem de infirmitate corporis vestri. Sed quid melius nisi secundum Apostolum libenter gloriamur in infirmitatibus nostris (II Cor. xii, 9). Et alibi: *Quem enim diligit Dominus, corrumpit et quasi pater in filio complacet sibi* (Prov. iii, 12).

De itinere domni regis nihil certi audivimus, nec speramus, ut sic cito debeat se promovere in illis partibus. De causa vero vestra, Domino volente, sicut vobis ore proprio condiximus, certare habemus (Cod., abemus) ad utilitatem nostram communem in Domino. Non oblitus ero tui, dilectissime Pater, nec de tuo profectu, in quantum, Domino miserante, valeo, omnibus diebus vite mee. Non obliviscaris mei, sanctissime Pater, et fidelissime amice, tempus in omne tui. Sit Deus adjutor noster et hic et in eternum. Amen! Amen!

EPISTOLA III.

Filius fidelis (Nom) sanctissimo Patri, mihi que cum nimio amore vel honore nominando (Ill) episcopo salutem.

Immensas gratias omnipotenti Deo iv Idus Augusti retulimus, cum epistola vestra indicante vestram cognovimus desiderabilem sospitatem et laudabilem felicitatem. Testis mihi Deus est, quam indesinenter audire et videre (vos) desidero. De hoc vero, quod petistis, ut diligenter tractaremus, quomodo vos agere debuissetis, illeiro certam rem scribere vobis non valeo, quia incertus adhuc maneo de reversione domni regis. Tamen non videtur nobis necessarium longius vos ire obviam ei, nisi usque ad Rhenum; excepto si jussio ejus ad vos non venerit. De colloquio autem nostro scit omnipotens Deus, quia omni desiderio desidero faciem vestram, et spero, quod utrisque proficiat, si ante loquimur in simul, quam ad domnum regem veniat. Tamen si hoc debet esse ante Nativitatem sancte Dei Genitricis Marie, que est vi Idus Septembris, tunc necesse est ut usque ad nos vestra sanctitas declinetur, ut et orationem fruatis in Domino in ecclesia sancti Richarii intercessoris vestri, et charitatem fraternam impleatis in nobis, quia nos valde necesse habemus aliquam curam corporis nostri exigere usque ad prefatum diem. Et si contigerit, quod longius moram faciatis ad sanctum illum (Forte, S. Amandum), tunc possumus vobis venire in obviam, ubicunque vestra jussio fuerit. Vale, sanctissime Pater, orans pro nobis feliciter in Do-

^a Forte hæc intelligenda de reversione Caroli Magni ab expeditione Saxonica; de qua etiam Alcuinus instrui optabat epist. 67.

^b Inter epistolas Alcuini editionis Quercetani 109.

^c Vid. epist. 81 Caroli ad Alcuinum tom. C, col. 263.

mino, et imple desiderium meum, ut impleat Dominus omnes petitiones vestras, et de sancto Spiritu teneatur vos.

RESPONSIO CUJUSDAM

^b DE SEPTUAGESIMO, SEXAGESIMO ET QUINQUAGESIMO.

Fratribus felicibus fauste viventibus et ad feliciora tendentibus ille episcopus peccator et humilis.

Dignas Deo, in quantum valeo, gratias, qui in vobis per vos multa bona operando adscitos sibi plurimis subministrat. Rogo autem illius magnitudinem, ut clementissime augmentare abundando gratiam suam in vobis usque in finem non desinat. Et quia me non idoneum ad hoc opus, tamen fidum esse, mordente conscientia, considero, ad lætas (Forte, athletas) Christi vos committiones mihi per omnia meritis prolatis, ut id rogantes obtineant, sociosque secum heriles assumant, tota intentione suppliciter posco. Omnipotenti enim Deo gratias agendo, qui vos hucusque sua protegere dextera dignatus est, de vestra alma gratiarum conversatione gratiarum actiones persolverentur: si non dignas, quia non valeo debitor, plugimas tamen, in quantum valeo, vestre sanctitati pro piissimis et Deo dignissimis precibus non omitam. Piissime me quidem nosse laborem illos exercere vestre religionis culmen hæsi, qui preces pro se suas non solum sacras infundunt Domino, sed et pro aliis quibuscunque, ut pariter sanctorum mereantur frui consortio. Et quantum pro me indigno ac non reddente meritis hæc exercuissetis, opus tamen vestrum in retributione justorum mansurum habebitis. Vos finetenus hujus curricula mundi volubilis almidicus dignetur regere Christus, et a tentationibus eripere insuperabilibus.

⁵⁶⁴ Pura itaque charitate compellor petendam responsionis epistolam fraternitati vestre venerande præbere, non ea videlicet estimatione vel ma i presumptione, ut quidquam imperitiam nostram docere dicamus sagacitatem vestram: sed ut ne patetis nos spreis colloquiis jussioni vestre nolle servire. Ut possumus, que petitis, ex aliorum dictis collecta pandamus. Diversas siquidem de questione, quam dicitis, opiniones audivimus. Sed legi, fateor, epistolam viro de ea modo compositam, que meo, me sciente in nostro monasterio non habetur, cuiusque auctorem penitus ignoramus. Sed a dicentibus audivimus eam Albini magistri fuisse. Quod nec affirmare, nec denegare volumus. Quæ vero ex ea memorie commendavimus, licet aliis veris, enarrare studemus. Prius petimus dilectionem vestram, ut non me compilatorem veterum esse dicatis; et ob id præfatam epistolam ostendere noluisse, sed pro ambitione vanæ gloriæ, servato sensu, verba mutasse. Profiteor enim vobis aliena esse, que dicitur Auctoritate enim canonica Quadragesimæ tempus qualiter aut quare assumptum sit, compertum habetis. Quod utique sanctus et egregius doctor Gregorius in lectione evangelica: *Ductus est Jesus in desertum ab spiritu*, evidentiter exposuit.

Statuistis enim interrogandum, cur vel qua ratione Quinquagesima seu Sexagesima vel etiam Septuagesima dicatur, nec non et per sanctam Ecclesiam celebraretur. Liqueat quoque, quod vi hebdomade, quibus se sancta Ecclesia abstinentiæ dedicavit, xl et ii dies habent. Sed subtractis de absti-

^d Vide epistolam Alcuini, que in hac editione est 80, tom. C, col. 259. Verum non illa est, quam scriptor iste imitatur; sed altera quam Carolus Magnus de eadem questione scripsit responsoriam ad Alcuinum, num. 81, ut utramque comparandi patebit.